

STRÖMS HEMBYGDSFÖRENING

N:R 12 OKT. **STRÖMSBLADET**
BLANDAT FRÅN VATTUDALEN

1996

Sommaren 1996, jubileumsåret, är till ända.

En värdefull arbetsinsats bland medlemmarna har gjort Hembygdsgården också denna sommar till ett omtyckt utflyktsmål.

När jag för ett halvt år sedan tillträdde posten som ordförande i Hembygdsföreningen, så var det mycket för att jag genom detta såg en möjlighet att kunna vara med och utforma utbyggnaden och eventuella förändringar inom Strömsunds vackraste park, vår Hembygdsgård. Hembygdsgården är ju, som vi vet, lite av ortens hjärta och en samlingsplats för strömsundsbor i alla åldrar.

Genom det material som jag sedan kom i kontakt med i form av föremål, byggnader, skrifter m.m., men framförallt den inneboende kunskap, som sammantaget finns inom föreningen, har jag förstått att jag just påbörjat en spännande och upplevelserik resa - en resa i vårt kulturarv.

Det samarbete vi har med förskolan och skolan är en av våra viktigaste uppgifter. Att levandegöra och föra vidare de kunskaper vi besitter kan bidra till, att vi på vårt sätt, motverkar den vilshenhet och känsla av rotlöshet som i dag är så vanlig.

Många av oss, framförallt våra barn, träffar ofta på kulturer från andra delar av världen, och förvånansvärt är mycket av vardagslivet inom skilda kulturer likartat genom tiderna. En större kunskap om den egna historien skapar därför större förståelse för andra kulturer.

Låt oss också fortsättningsvis vara med och skapa positiva minnen från Strömsund, så att de som växer upp här gärna kommer tillbaka efter studier och arbete på andra orter och så, att våra tillfälliga besökare - turisterna - kommer åter.

Tack alla, som med ideella insatser, för intresset och kunskapen kring hembygd och historia vidare!

Anne Dahlgren

Ordförande

SOMMARPROGRAMMET PÅ HG 1996

- 2/6 Friluftsgudstjänst i sekelskiftesmiljö i anslutning till Köpmannamarknaden. Nordén.
- 22/6 Midsommardagens friluftsgudstjänst. Nordén.
- De sex stugmötena under sommaren var välbesökta och omtyckta samkväm vid brasans sken.
- 10-11/6 Fritids och Förskolan nyttjar Hembygdsgården en vecka varje sommar. De har alla möjliga aktiviteter, växtfärgning, matlagning m.m.
Märta och jag fick det trevliga nöjet att baka tunnbröd med barnen i två dagar. Särskilt roligt för mig som har jobbat på dagis. Ett roligt samarbete mellan skolan och Hembygdsföreningen, som vi hoppas får fortsätta.
- 9/6 "Träd in i dansen", en ny giv. Högmässa med dans i kyrkan, en omtyckt tilldragelse.
- 15/6 Norsk sångkör från Mo i Rana. Vattugalarna arrangerade.
- 21/6 Midsommarfirande. Trevligt och mycket folk. Strömslaget arrangerade och Simonssons bjöd på saft och bullar.
- 1/7-4/8 Slöjdmässan. Många fina alster gjorda av flitiga fingrar fann som alltid köpare.
- 1/7 Nils Holgersson och Selma gästade oss, många ungdomar närvarande. Konsum bjöd på saft och bullar.
- 13/7 Hembygdsgård. Inledning i kyrkan med "Folkmusik på eget vis". Vega Bjurström höll i trådarna. Programmet fortsatte nere på Hembygdsgården med dragspelsmusik av Björn och Per Olof plus gitarrspelande Sören H. Stefan Lundin, Hammerdal, läste egna dikter "Tömmerhåggarminna", och "Trebadutterna" från Oviken bjöd på scenprogram. Musik och dikter även i Timmerkojan. Aktiviteter i stugorna. Sikström på plats liksom väverskor och kolbullstekare, och i bakstugan var det full "skjuss". Det kom fler besökare än vanligt vilket känns positivt.
- 15-16/7 Loppmarknad i nya dansbanan, med många prylar. Det ramlar in slantar även där.
- 18-21/7 Dundermarknad med rekordsiffror.
- 4/8 Hembygdsföreningen börjar sitt 90-årsjubileum med Jubileumsdag på Hembygdsgården. Aktiviteter överallt i stugorna. Många besökare, tunnbrödet gick åt fortare än vi hann baka, och även kesfil med stutar försvann mycket snabbt.
Veteranbilutställningen lockade många beundrare. T.o.m. lokaltidningarna visade sitt intresse, vilket inte hör till vanligheterna. Dragspelare truduluttade i Skogskojan och i Storstugan. Loppmarknad även denna dag, och Sikström trogen sin plats med sin tennkonst i Hj. Strömerstugan.
- En eloge till våra lottförsäljande damer, till alla som ställer upp i stugorna och i entrén, till Britt Marie på Tomten och till alla ALU-arbetare. Alla behövs för att Hembygdsgården ska fungera. Vi önskar ett gott samarbete med Er alla även nästa år. Vi tänker "strula" på som vanligt.
- Programkommittén
genom Gunvor Göransson.

HÖSTEN

är kommen och det är dags att summera plus- och minusposterna efter den gångna sommaren på HG. Av vårt samhälles träffpunkter är vår gård onekligen en av de allra främsta. Ja, man kan fråga sig, vad Strömsund vore utan HG och dess sommarverksamhet. I all enkelhet finns där mycket att ta del av och glädja sig åt.

För sin överlevnad är emellertid gården beroende av två saker. Frivillig och ideell arbetskraft och hygglig ekonomi. Det första ger det andra.

Därtill kommer också föreningens anställda och alla ALU-arbetare.

Många skulle - som vanligt - kunna uppmärksammas och framhållas för sina arbetsinsatser, men vi nöjer oss denna omgången att nämna Rolf Waldemars-son i programkommittén och ALU-damerna med Mary Nilsson i spetsen, som skött slöjdmässan så väl, att årets behållning blivit bättre än någonsin samt Sven Sikström, tennsmeden, som i Hj. Strömerstugan samlar många intresserade besökare runt sitt konsthantverk och tillsammans med årets väverskor, varav Elin Blomkvist basat, gett åt gården ett extra kulturellt inslag. Sven sålde i somras f.ö. Strömsböcker, m.fl. skrifter och vykort för mellan 3-4000 kr.

Översatt

i reda pengar har sommarens aktiviteter i stort gett följande resultat. Fjolårets siffror inom parentes.

Entréinkomster	52.381:-	(53.500:-)		
Lotteriet	20.000:-	(20.000:-)		
Slöjdmässan	36.410:-	(33.000:-)	Summa	121.500:-
Div. försäljning	12.750:-	(10.000:-)		

Antalet betalande besökare har varit 4.374 st. (4.547) och 288 (285) säsongkort à 30:- har lösts.

Under posten "Div. försäljning" döljer sig inkomster av bakning, servering - kesfil och kolbullar bl.a. -, försäljning av skrifter, böcker och vykort, loppmarknaden - c:a 5.500:- kr samt gåvor.

Nya Bakstugan

har inte varit så flitigt utnyttjad som beräknat. Men sedan avgiften sänkts och möjligheten att baka "halv dag" införts har bakandet tagit bättre fart.

Följande avgifter för lån av stugan gäller tills vidare: Hel dag 100:-kr, halv dag 65:- kr. Ved ingår inte!

Under uppförande och nästan färdig

är en fäbodstuga på planen bakom Tekn. Magasinet. Det är Gammelbuan från fastigheten Västgården i Strand, och stugan med inventarier har skänkts till HF av Birgitta Palm-Mårtensson, Strand, som med familjen avflyttat till Tärnaby. Dessutom har man börjat resa ett härbre från Hössjöberg på samma område.

F.d. Konsums magasin

vid Järnvägsgatan skall som gåva från kommunen överlämnas till HF. Övertagandet får anses bli en god affär, då hyresinkomster - bl.a från en frysfacksuthyrare - kommer att ge viss vinst. Dessutom finns stora hitills outnyttjade utrymmen för föreningens alltmer ökande samlingar.

A.R.

KÄRA LÄSARE!

Årets oktobernummer berättar först om den gångna sommaren på HG och om föreningens 90- och Strömsundsbrons 40-årsjubileum i första hand. Men sedan allt annat, t.ex Hedvig Erikssons "Ett märkligt konstverk i Ströms kyrka", och Gunnel Backlunds, bibliotekariens fortsättningsartikel om folkbibliotekens uppkomst och utveckling i vår storkommun, om det rullande biblioteket m.m., hennes upprop om inventering av våra föreningar, och Gustaf Lundholms idrottsminnen från idrottsplatsen nere i Sjövik. Så alla bilder - jubileums- och skolbilderna - och badbilderna från svunna, varma somrar. Skolbilderna är ju särskilt intressanta, ty man har möjligheten att med dem återuppta bekantskapen med många glömda vänner.

Vi hoppas att er läslust skall öka med varje sida.

I Strömsbladets majnummer aviserade jag min avgång som redaktör för bladet, sedan 12 nummer utkommit. Nu är den stunden kommen och mitt beslut står fast. Det grundar sig icke enbart på tilltagande ålder utan även på andra orsaker. Därför. Ett varmt tack från mig till alla Strömsbladets läsare och inte minst till er medarbetare, ingen nämnd och ingen glömd, för all hjälp med skriften, som red.medarb. Gösta Nilsson en gång tog initiativet till.

Någon min ersättare står ännu inte och stampar i farstun, men det är ju ett helt halvt år, tills nästa nummer skall komma ut, så

En skön höst och en dito vinter tillönskas er alla.

Arne Rosenberg

GAMLA KYRKAN I STRÖM. UR JÄMTEN 1896.

Redan medan byggandet af den nya kyrkan pågick, väcktes förslag om att rifva den gamla, för att möjligen använda den där befintliga stenen till den nya, men detta afråddes dock af några mera insiktsfulle, hvilka förklarade, att den i alla fall icke dugde att använda. Ej håller kunde man göra sig utan kyrka. Med nedrifvandet måste det således få bero så länge, tills den nya kyrkan hunnit blifva färdig. Den sista gudstjänst, som hölls i gamla kyrkan, var på hösten 1848. Stapeln nedrefs förut, år 1847, så fort nya kyrkans torn blifvit så pass färdigt, att man kunde flytta dit klockorna.

All i stapeln befintlig spik, hvilken var af en något egendomlig beskaffenhet och förfärdigad härstädes af smeden Erik Svensson på Näset urtofs, och auktionerades särskildt bort. Stapeln var bygd 1723 och således icke mycket gammal i jämförelse med kyrkan, hvilken blef färdig år 1160, således samma år som Erik den helige dog. Detta årtal fans nämligen skrifvet med fingret i rappningen på det gamla stenaltaret (utanpå detta hade i nyare tid anbrakts ett af trä). Årtalets två senare siffror voro dock grusade, hvadan man icke riktigt med säkerhet kunde afgöra, hvad det skulle vara. Stapelns trävirke auktionerades bort i särskilda högar.

På hösten 1848 blef fråga om huru man skulle göra med den numera "öfverflödiga" gamla kyrkan, och som det nu visade sig, att taket var i bristfälligt skick, att det snart kunde instörta (det var pålagt 1672, således 176 år gammalt) och man nu omöjligen ansåg sig ha råd att bekosta ett nytt, medan betalningarna till den nya kyrkan pågingo, så beslöt man att rifva den gamla, eller åtminstone taket. Detta skedde ock kort därefter, och nu blef allt i taket befintligt trävirke sönderhugget och hoplagdt till trafvar, 15 å 20 stycken, hvilka bortauktionerades hvar för sig för 3, 4 å 5 riksdaler st. De flesta närboende löste hvar sin hög. Bänkarna, hvilka voro förfärdigade 1666 samt saknade dörrar och för öfrigt voro af ganska primitiv beskaffenhet samt de tvänne läktarne försåldes särskildt hvar för sig.

Altartaflan och alt snidadt trä, som ansågs äga något värde, blef tillvarataget och förvarades, förutom en stor kristusbild och en bild af sankt Olof, trampande på en drake, båda af trä, hvilka blefvo stående ute någon tid därefter, och troligen förfarits.

Slutligen några år därefter såldes äfven de kvarstående nakna stenväggarna till färgare A.H. Selinder och handl. A. Höglund för 10 riksdaler.

Under det s.k. högloftet framme i koret lågo i kistor trenne personer, en präst, hans fru och ett deras barnbarn, hvad de hette minnes jag nu ej, men hörde det af då varande komminister. Liken, som legat mycket länge, voro bruna och hårda. De blefvo dock icke nu ordentligt begrafna utan överskottade i de grafvar, där de lågo. Först 1885 års sommar vid kyrkogårdens planläggning, blefvo de upptagna och ordentligt begrafna.

Jag har nu sökt så godt jag kunnat sammanfatta, hvad man med anspråk på trovärdighet kan säga sig veta om den gamla kyrkan, och vill endast tillägga att, om än uppgifterna om dess höga ålder skulle förefalla mången alt för sväfvande, hon dock måtte varit mycket gammal, ty det kan icke antagas att det förut omnämnda stenaltaret hitskaffats från annan ort och således kan vara äldre än kyrkan, enär nämnda altare icke var helt hugget utan muradt och rappadt och således snarare kan tänkas hafva tillkommit senare än kyrkan. Säkert är, att kyrkan, om den fått stå kvar, skulle varit ett intressant fornminne. Den torde i alla händelser varit värd ett bättre öde än att, som skett, så fullkomligt förintas, att numera icke en sten utvisar den plats, där hon en gång stått.

Arnliot.

Näsets småskola 1930, klass 2. Elever fr. v:

Första raden: Arne Andersson-Ejemar, Gunnar Sjöden, Johan Johansson, Bengt Sundell, Erik Fahlén.

Mellanraden: Viola Berg, Stina Borg, Britta Wilborg, Rut Starrin, läraren Märta Eijde, Naima Månsson, Gunborg Moberg, Waldis Roos.

Tredje raden: Rune Gunnervall, Robert Nilsson, Gösta Starrin-Wallin, Bertrand Johansson, Emil Jönsson.

(Fotots ägare är Naima Månsson-Eriksson, Tullingsås)

VAR BADADE MAN I STRÖMSUND?

Vädret var bättre förr! Soligare och varmare menar många som var med ren' då. Undertecknad, som varit med om rätt många decennier vid det här laget, anser också, att så är fallet, och den senast genomlidna sommaren - utom augusti månad - jävar ju inte precis uppfattningen. Men eftersom det mänskliga minnet är en mycket ofullkomlig faktor att räkna med, ska vi inte spekulera om den snö som föll i fjol utan i stället bara konstatera, att behovet att få svalka sig heta sommark dagar genom utomhusbad nog varit lika stort i alla tider.

Men var badade man? Var badade strömsundsborna under åren som gått? Vi håller oss till 1900-talet med vår fråga.

Eftersom man hade tillgång till Vattudalens rena och friska vatten, kunde man ju bada nästan var som helst. Det gjorde man väl också, om strand- och bottenförhållandena var acceptabla. Särskilt inbjudande badplatser var bl.a. Russfjärdens alla öar och inte minst Tännvikens härliga sandstränder, där sommarsolen snart brynte många av lärft- och triksånderkläder befriade vita kroppar.

"Bad är hälsa" heter det, och visst är det riktigt. Men bad har också en social funktion. Man vill bada och solbada tillsammans med andra i all sällskaplighet; i synnerhet barn och ungdomar tycker så. Därför kom vissa ställen i och i närheten av vårt samhälle att bli speciellt populära badplatser.

Men allra först ska vi påminnas om att här i Strömsund fanns ett varmbadhus under åren 1891-1906. Det tillkom på initiativ av dåvarande provinsialläkaren, Carl Otto Holmer, läkare i Ström 1887-1890.

Badhuset låg i strandkanten av Näs-Vågen bakom dagens Kafé Tomten på Hembygdsgården, och där serverades kalla och varma bad samt hälsobad i olika former, t.ex. gyttje-, elektriska- och "medikamentösa"- med massage och gymnastik. Möjlighet fanns också att i samband med behandlingen intaga förfriskningar. Rörelsen gick tyvärr inte så bra och upphörde efter femton års verksamhet.

Kallbadandet däremot var ju gratis och gick därför bättre. Samhällets ångbåtsbryggor var mycket populära badplatser, i synnerhet för dem som vågade hoppa i från bryggkanten, antingen med fötterna eller huvudet före. Sedan var ju bryggorna också sköna att ligga och solbada på.

Virgokajen nedanför Tingshuset var som badbrygga numro ett. På 1930-talet byggdes där hopptorn med trampolin och kommunens simskola var i flera år förlagd dit. Många simborgarmärken och kandidat- och magistervärdigheter erövrades där. Simskolan avslutades ofta med promotion, med tävlingar, uppvisningar och lekar, t.ex "Följ John". Arne Borg deltog ett år flytande omkring på rygg rökande en stor cigarr. Men han visade förstås också, att han kunde simma fort, mycket fortare än alla de andra.

En annan omtyckt badbrygga var den långa, idag nyrenoverade, kajen med flottningsbåtarna. Men där kunde vara ganska trångt, då vi som mest - omkring 1910 - hade c:a tio flottningsbåtar i trafik på Vattudalen. Båten Emma, senare omdöpt till Strömsund I, låg vid egen brygga, som därför kallades Emmabryggan. Den låg strax till höger om färjeläget på strömsundssidan och revs i slutet av 1920-talet. Här badade man också ganska flitigt. Att två av samhällets avloppsledningar utmynnade alldeles intill både Virgokajen och Emmabryggan bekymrade inte de badande i nämnvärd grad.

Själv föredrog jag liksom många andra att bada vid en fjärde båt-brygga, Täljstensbryggan, nere i Näs-Vägen. Den fanns ungefär där ovan nämnda varmbadhus en gång låg, och vid den lade prämen "Balder" till med täljsten från Frostviken. Stenen trallades sedan in i den närbelägna kvarnen - dagens Tekniska Magasin på Hembygdsgården - och maldes till stenmjöl. En nackdel med Täljstensbryggan som badplats var, att på sensommaren blev det för lågt vatten vid den.

En av dem som badade här var vaktmästaren på Grand Hotell, John Byström. Han var en drastisk skämtare och berättade en gång, hur han simmade från bryggan mot den 400-500 m avlägsna Långön. Men när han hade 50 m kvar till stranden, kände han, att han inte skulle orka fram, varför han måste simma tillbaka. Dåtidens (små)pojkar tyckte det var en bra historia.

Vid stranden rakt nedanför dr Bertil Wikströms mottagning höll kvinnorna till med klädtvätt före och runt 1920-talet. De var ju samtidigt barnvakter och barnen passade följaktligen på att bada. Så småningom blev där ett badställe för barn och för ungdom som inte ville hoppa i vattnet från någon brygga, utan föredrog att försiktigt vada i.

När idrottsplatsen låg i Sjövik - på bilskrotens plats - badade man i viken på andra sidan järnvägen. Där fanns, enligt Gustaf Lundholm jr, en lång brygga med en tornliknande byggnad längst ut, varifrån de tuffaste ynglingarna hoppade. Efter fullgjorda prestationer på idrottsplanen, antingen idrottsliga eller jobb med underhållsarbete var det härligt få tvätta av sig damm och svett.

Simpromotion på Virgokajen i Strömsund 1937. Simmagistrarna och -kandidaterna är från vänster och uppifrån Kerstin Bergek, Vivi Stenberg, Mary Olsson, Bengt Torstensson, Sten Wahlström, Märta Jönsson, Arne Stenberg, Per Sundberg, Torsten Berghult, Börje Sandström, Sune Danielsson, Jens Backlund, Arne Fumseth, simläraren Sven Blomqvist och Gunnar Vilbern.

Det kvinnliga inslaget var dock betydligt större vid Skräddarudden. På udden var det skönt att bada, sandig strand och botten och lite lä för västan. I början av 1930-talet var simskola anordnad där, troligen av idrottsföreningen och möjligen med kommunalt bidrag. Simlärare var K.G. Jansson, Östersund, en av länets bättre tävlingssimmare då. Vi som inte kunde simma fick första dagen rådet att ta med oss varsin plankstump, c:a 1 m lång, lägga händerna på ena kortsidan och träna benspark. Efter någon vecka behärskade vi bröstsim! Från Udden ledde en smal träbro över till den närbelägna Landön som då innehades av bryggmästaren Osvald Englund och som också en tid ägde Uddens kafé och dansbana, Strömsunds populära

Sonja Nilsson-Alenryd och Gunvor Sandqvist-Hedlund på gångbron mellan Udden och Landön.

Anders "Barbis" Eriksson, Gunnar Simonsson och Gösta Scherlin i badartagen.

dansställe sommartid. Mitt på bron fanns en låst dörr, som hindrade oss nyfikna att närmare undersöka ön.

Den s.k. Oljekällaren var ett antal år en ganska livligt frekventerad badplats. Den låg på markområdet strax väster om Birger Schröders fastighet. Här intill järnvägen fanns ett magasin, i vilket bensinförsäljarna i Strömsund, framför allt Lundholms Järnhandel, förvarade bensin och oljor på betryggande avstånd från bebyggelse. Platsen blev 1938 kommunal badplats med två pontonbryggor och hade t.o.m. simlärare några veckor under sommaren. Hit ut cyklade många strömsundsbor för vederkvickande dopp heta somardagar.

I början av 1940-talet anlades en hygglig kommunal badplats vid "Kroktallen" hitom Rotnäset. Dit flyttades pontonbryggorna från Oljekällaren och så uppfördes separata omklädeshytter. Här badade man i c:a tio år trots ganska dåliga bottenförhållanden och de kalla västliga vindarna. Den avancerade simundervisningen bedrevs sedan tidigare år vid Virgokajen, där förresten de "breda" pojkarna alltid badat.

Några år in på 1950 var det dags att flytta både badplats och simundervisning till Näsviken, till Vattudalsstranden vid campingplatsen. Det blev en omtyckt och välbesökt badplats, i varje fall när väderleken så tillät. Men som bekant är den strömsundska sommaren både nyckfull och opålitlig. Därför byggdes 1975-1976 det fina friluftsbadet med uppvärmt vatten i bassängerna. Där får man nu bada helt gratis, så soliga sommark dagar är där ett plaskande utan like med små och stora strömsundsbor och dito turister i skön förening.

När ni, kära läsare, nu äntligen kommit till slutet av denna artikel, faller kanske följande uppmaning er osökt på läppen "Äh, gå och bada!"

Arne Rosenberg.

Näsvikens folkskola 1927.
Lärarna är Anders Ronne och Betty Nilsdotter.
(Fotot är en gåva av Karin Nyman-Nilsson)

Eleverna fr. v. och
framifrån:

Rad 1.
Hjalmar Segeldahl,
Astrid Karlsson,
Gunhild Pettersson,
Karin Nyman,
Vivi Stenberg,
Arne Stenberg,

Rad 2.
Stig Wiklund,
Tore Löf,
N.N.

Allan Danielsson,
Adele Berg,
Britta Berg,

Rad 3.
Rune Berg,
Jöns Karlsson,
Jöns O. Modin,
N.N.

Sonja Danielsson,
Anna Nilsson,
Astrid Jonsson,
Aina Fors,

Rad 4.
Erik Stafrén,
Holger Hansson,
Edvin Svensson,
Einar Eriksson,
Margit Jacobsson,

N.N.
Åke Nyman,
Elise Svensson.

JUBILEUMSYRA

var det i Strömsund den 28 september, då 90-åriga Ströms Hembygdsförening och 40-åriga Strömsundsbron jubilerade under högtidliga och underhållande former. Samhällets köpmän förhöjde jubileumsstämningen genom att bjuda på långlördag och gatuunderhållning av cirkusen Kul & Bus från Östersund. Vädergudarna däremot var mindre spendersamma och skänkte endast regn och blåst. Ändå var det många som deltog i firandet på Hembygdsgården, ute på gator och torg och inte minst i Folkets Hus på kvällssidan.

Redan klockan 12 visade Kjell Næve nere på Hembygdsgården hur spånrivning går till, och i Storstugan bjöds lite senare på sång och musik av Louise Kretschewsky och Melanders Trio. Hemvärnets Musikkår från Östersund tågade så med musik klockan 14 över den jubilerande Strömsundsbron, genom samhället, upp till torget där de spelade, och därefter ner till Hembygdsgården, där Musikkåren under ledning av Hans Lingblom konserterade i nya dansbanan, hälsad och avtackad av HF:s ordförande, Anne Dahlgren. En ganska stor publik lyssnade till blåsorkestrernas, c:a 40 damer och herrar, sprittande och medryckande melodier.

Klockan 18.20 visades i Folkets Hus filmen om Strömsundsbrons uppförande, inspelad åren 1954-1956, varefter medlemmar i HF och särskilt inbjudna gäster bänkade sig till festsupén i Lagunen, där Anne Dahlgren kunde hälsa ett 125-tal gäster välkomna. Och det var medlemmar och gäster inte bara från Ström utan även från Stockholm, Uppsala, Göteborg, Östersund m.fl. platser. Som programledare under kvällen fungerade Hans-Erik Dahlgren med den äran.

Såväl den lekamliga spisen, ordnad och serverad av Britt-Marie Strömberg med raska medhjälpare, som den mera andliga var av högsta kvalitet. Sålunda musicerades det inspirerande under supén och senare på dansgolvet av Arne Haglund, Lars-Erik Wikström, Christer Berg och Börje Johansson. Det sjöngs, och allsången inleddes med den av Ingrid Lejdstrand ny- och välskrivna hyllningsvisan till de två jubilarerna.

Hyllningstal till 90-åringen hölls av Sveriges Hembygdsförbunds ordförande Stina Gustafsson, Stockholm, av Heimbygdas ordförande Erik Arthur Egervärn, Hallen, av Länsmuscets Ove Hemmendorf och av vårt kommunalråd Bo Bergqvist. Alla hyllade föreningen och berömde den för dess livaktighet och dess omfattande verksamhet på vår vackra hembygdsgård och överlämnade gåvor. Vålförtjänt beröm tilldelades därvid Sten Sundquist, inte bara som f.d. ordförande, och nu vice ordförande i Ströms HF utan även som verksam ledamot av Heimbygdas och Länsmuscets styrelser.

Sten Sundquist i sin tur hyllade därefter de föreningsmedlemmar som ur Erik Arthur Egervärns hand fick ta emot Heimbygdas förtjänstdiplom, Märta Bergström, Anna-Greta och Göran Hansson, Ada Melander, Karin Nyberg, Ulla Örjebö, Carl-Olof Edlund, Mats Eriksson, Sven-Erik Rosenberg och Arne Rosenberg.

Sveriges Hembygdsförbunds förtjänstnål utdelades därpå till den sistnämnde som fick ta emot den av riksförbundets ordförande Stina Gustafsson, Stockholm.

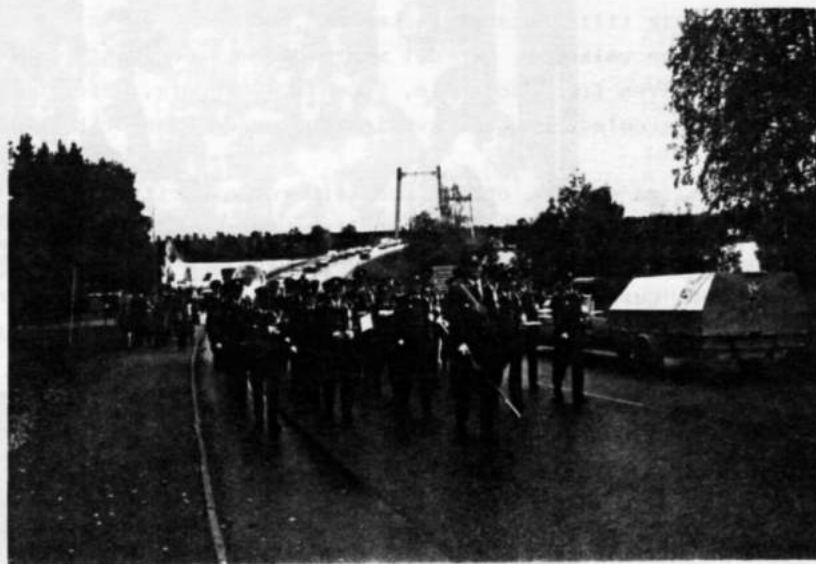
Sedan Ingrid Lejdstrand läst egna dikter på jämska, sedan Strömslaget, som alltid ställer upp för HF, dansat bostonvals, lamberthwark m.m. och sedan en samling lustiga och mindre lustiga episoder ur de 21 Strömsböckerna presenterats av undertecknad, var det dags att röra på de domnande men danslystna benen, innan den i allo lyckade jubileumsdagen var till ända.

Ändå återstod att läsa och ta till sig innehållet i den av Sam Engman författade jubileumshistoriken, som utdelades vid supén.

Hela festdagen videofilmades f.ö. av Johnny Persson, Nagasjöhöjden.

Ett minnesvärt jubileumsfirande var det förvisso, och organisationskommittén med Gunvor Göransson, Rolf Waldemarsson, Sten Sundquist, Anne och Hans-Erik Dahlgren m.fl. kan med högsta betyg dra sig tillbaka och vila på lagrarna till HF:s nästa stora begivenhet, etthundraårsjubileet.

Arne Rosenberg.

Hemvärnets musikkår från Östersund har under spel just marscherat över den 40-åriga bron.

Föreningens ordförande Anne Dahlgren mottager av Ove Hemmendorf Länsmuséets gratulationer och gåva till 90-åringen.

Ingrid Lejstrand läser under stort bifall egna dikter på Jämska.

Diplommottagarna Arne Rosenberg, Göran Hansson, Märta Bergström, Anna-Greta Hansson, Ada Melander, Karin Nyberg och Mats Eriksson flankerade av från vänster Sveriges Hembygdsförbunds ordförande Stina Gustafsson, vår Sten Sundquist och längst till höger Heimbygdas ordförande Erik Arthur Egervärn.

GRÄV DÄR DU STÅR ! - OM FÖRENINGSBIBLIOTEKEN I STRÖMSUND

I fjolårets oktobernummer av Strömsbladet fick jag tillfälle att berätta lite om hur Ströms folkbibliotek började. Den minnesgode läsaren kanske kommer ihåg att ett anslag på 250 kr av hundskatte-medel utgjorde starten, detta var år 1905. Jag berättade också lite om Strömsunds läsestuga och samarbetet mellan den första biblioteksstyrelsen och IOGT-logen nr 655 Norrskenet. Jag ställde också en del frågor och efterlyste mera uppgifter. Tyvärr har jag inget att rapportera och jag har heller inte själv hunnit forska fram mera fakta...

I detta nummer tänkte jag därför använda utrymmet till att berätta lite om föreningsbiblioteken inom Ströms-området och göra nya efterlysningar om en synnerligen betydelsefull period i bibliotekets historia.

Grundstommen i våra folkbibliotek -det gäller samtliga delar -Ström-Hammerdal-Frostviken och Fjällsjö- utgörs nämligen av folkrörelsernas bibliotek och de bokbestånd som dessa överlämnat till de kommunala biblioteken.

En första sammanställning av dessa bibliotek gjordes redan 1986 med extra projektbidrag från Statens Kulturråd- "Bibliotek i rörelse" samverkan Bibliotek/Studieförbund.

Sammanställningen omfattar hela Strömsunds kommun . Vi fann uppgifter om 28 ABF-bibliotek och 19 IOGT-bibliotek ; alltså 47 bibliotek inom kommunen

Jag har under sommaren arbetat en del med att magasinera böcker från Hammerdals bibliotek och trots att jag väl känner till folkrörelse-bibliotekens betydelse har jag gång på gång fått konstatera faktum - en värdefull och intressant bok att bevara har ofta från början varit en bok från ett ABF eller ett IOGT-bibliotek.

BOKBUSSEN - OCKSÅ ETT BIBLIOTEK I RÖRELSE !

Det är i höst 25 år sen den första bokbussen började sin verksamhet. Länets första rullande bibliotek! Det är bokbuss nr 3 som nu åker runt i kommunen.

Premiär-turen gick till Frostviken den 30 september 1971 och det första stora reportaget -en hel sida i Östersunds-Posten den 9 okt. lördagsbilagan fick rubriken -"Skymningen hade fallit när bokbussen kom. Folk stod i kö och fick släppas in 12 åt gången..."

Den första bokbussen rymde 2.500 band och den gången hade vi inte dagens överflöd av böcker. Ett värdefullt tillskott kom då från ABF: s Bibliotek nr 335 i Havsnäs som överlämnade 250 band av vilka många direkt kunde placeras på bokbussen.

Personligen fick jag den gången uppleva lite extra bibliotekshistoria när jag började läsa i den medföljande förvärvs-journalen och kunde känna igen min fars handstil...han var nämligen med om att starta ABF-biblioteket i Havsnäs -1919. Alanäs kommun har aldrig haft något kommunalt bibliotek. Det blev också avslag första gången när man begärde 25 kr i anslag till ABF-biblioteket, men åren därefter utgick kommunala bidrag.

LITE SIFFROR FRÅN 1950 - ALANÄS OCH STRÖM

Inom Alanäs alltså enbart föreningsbibliotek ; Gubbehögen, Havsnäs och Lidsjöberg ABF och Havsnäs och Ringvattnet IOGT -summa 1.525 böcker enl tillgänglig statistik.

Inom Ström; Folkbiblioteket 3.470 band och ABF och IOGT tillsammans 3.723 band.

Alltså något fler folkrörelseägda böcker.

Det största IOGT-biblioteket var då Vågdaalen med 1.162 band och det största på ABF-sidan var Svaningen med 650 band. Båda fortfarande kvar på hemmaplan.

Enl samma källa fanns inom Ström ett SLS-bibliotek på 78 band- SLS -Svenska Landsbygdens Studieförbund. Vem vet mer om detta?? Dags för efterforskningar! Det är synnerligen angeläget att studiecirkelbiblioteken inom kommunen blir dokumenterade -innan det är alldeles för sent!

Gunnel Backlund

Bibliotekarje

UPPROP FÖR INVENTERING !

Länets åtta kommuner kan indelas i två grupper när det gäller inventering och kartläggning av föreningslivet. Grupp 1 -Krokom, Östersund, Härjedalen och Berg som låtit bekosta en inventering i samarbete med Föreningsarkivet i Östersund och Grupp 2- Ragunda, Bräcke, Åre och Strömsund som ännu inte ordnat detta.Strömsund står dock först på tur för bidraget från Riksarkivet -men eftersom ansökan avslagits i fullmäktige december 1995 kan det dröja innan hela inventeringen kan påbörjas. Detta upprop riktas därför till alla läsare av Strömsbladet ! Varför inte börja samla in uppgifter...

En färdig rapport är ett fint bidrag till kommunens historia och en värdefull tillgång för forskare av alla de slag inom och utom kommunen.

Inventeringen skall gälla alla sorters föreningar -religiösa-hembygds-idrotts-nykterhets-fackliga-pensionärsföreningar-och inte minst kulturella föreningar.

BIBLIOTEK I FÖRENINGAR - STUDIECIRKELBIBLIOTEK

Vad gäller Ströms kommun finns för närvarande följande uppgifter:

ABF -BIBLIOTEK

335 Havsnäs
642 Ulriksfors
703 Svaningen
824 Täxan
825 Lidsjöberg
934 Strand
935 Mullnåset
937 Alavattnet
998 Öjarn
1000 Äspnäs
1045 Hillsand
1342 Gubbhögen
1507 Gärdsnäsbyn

IOGT-BIBLIOTEK

655 Norrskenet, Strömsund
4546 Rättvisan segrar, Vågdalen
3327 Havsnäsberget, Havsnäs

Känner Du till fler bibliotek ? Har Du tidningsurklipp ? Personliga minnen ? Fotografier ? Kontakta då biblioteket eller bokbussen ! Tidningsurklipp vill vi gärna låna och kopiera.

De flesta av dessa bibliotek finns alltså representerade i vårt bokbestånd -numera magasinerade. Arkivmaterial i form av förvärvskataloger,inskrivningsjournaler och bokförteckningar finns främst från ABF-biblioteket i Havsnäs 1919-1969 och från 998 Öjarn 1937-1959 och från 1045 Hillsand.Havsnäsbergets IOGT-bibliotek finns för närvarande i Gamla Postens lokaler på Myrgatan.

Du kan också kontakta biblioteket om Du har arkivmaterial eller uppgifter om andra föreningar - i avvaktan på den STORA INVENTERINGEN .

I Krokom registrerades 1000 föreningar 1984 - inom Östersunds kommun 2.600 föreningar- i Härjedalen 1.200 föreningar år 1990 och inom Bergs kommun 1.100 föreningar år 1991.

Hur många föreningar kommer att registreras inom Strömsunds kommun?? Och när ??

Det gäller alla föreningar som finns nu och någonsin har funnits och som lämnat spår efter sig !

Föreningar har stått för viktiga delar av samhällslivet -inte bara biblioteken -de har byggt föreningshus, ordnat med elektricitet , vatten m m --Det är spåren av detta vi söker !

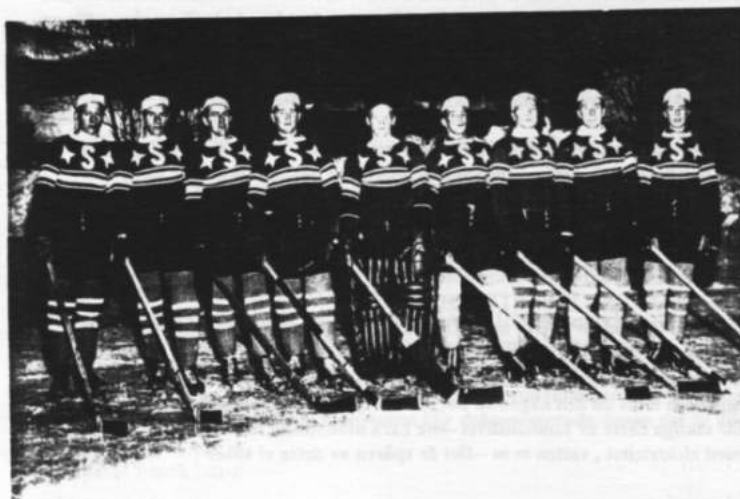
Gunnel Backlund

Bibliotekarie

Strömsunds folkskola omkring 1925. Lärare P. Johansson.

Eleverna fr.v.: Jöns Hansson, Ingeborg Johansson-Wikström, Jonas Ersner, Sven Risemark, N.N., Nils Bergvall, Ivar Löfström, Anna Mattsson-Hoof, Axel Vågberg, Gunnar Johansson, Karin Olofsson-Persson, Jakob Andersson-Qvist, Pelle Persson, Ingeborg Tåqvist-Sennvall, Anton Andree, N.N., Elsa Sjöblom, Pelle Jonasson, Lauritz "Lalle" Svensson, Anna Löfvenberg-Barthelsson, Nisse Wilhelmsson, Gustaf Lund, Anna-Lisa Sandlin, Rune Lögdberg, Olle Johansson, "Lalla" Svanström, Olle Adolfsson, Nisse Ollander, Hulda Westin, Folke Hedström, Georg Blomqvist, Sigrid Strömstedt, Erik Sjöblom, Märta Andersson och Sten Månsson.
(Fotots ägare är Sven Risemark i Risselås).

Från vänster:

Birger Strömstedt
Karl Erik Blixt
Torsten Fridell
Erik Fridell
Målvakten Sjöö
Robert Nilsson
Erik Skogman
Gösta Brorsson
Sigvard Nilsson

IFK Strömsunds första ishockeylag på landbana, 1947.
(Fotots ägare är Haral Telenius, Östersund).

MINNEN FRÅN GAMLA IDROTTSPLATSEN NERE VID SJÖVIK.

På sensommaren försiggick årliga festligheter där nere. Det dansades på provisorisk dansbana, det var ett flertal enkla, men dock marknadsstånd, det var primitiva kaffeserveringar och liknande förfriskningsställen, och det flaggades från c:a 10 metersstänger. Jag minns en gång när linan löpt av en av knopparna till mångas bedrövelse. Men, företagsam som jag var, så fäste jag linan i livremmen och klättrade helt enkelt upp med den och situationen var räddad. Året efter blåste just den stängen av i toppen, vilket gjorde mej synnerligen eftertänksam.

Vidare minns jag från gamla idrottsplatsen, att jag tog en tombolalott för 50 öre med nr 1 som jag inte fick lösa ut, utan den skulle hämtas ut på måndagen hos Avenius Glasmagasin, Storgatan 2, nuvarande Sundströms Optik. Det var med spänning jag traskade dit och hämtade ut en mycket stilig kopparservis med rund hamrad bricka och med såväl grädd- som sockerskål och serveringskaffepanna. Och jag som hoppats få något annat och användbart! Trumpen gick jag hem med servisen, men fick av gubben far byta bort den mot en riktig fotboll vilket var mera i min smak. "Pigan" vi hade bar upp servisen på vinden, men varje år letade jag fram den, och det blev en ny fotboll. Detta pågick många härliga vänner men föll småningom i glömska. När jag och Kao gifte oss 1941, döm då om min förvåning, när gubben far själv hade letat fram kopparservisen, putsat upp den, och personligen kom hem till Kao och mej med den med orden: "Jag förmodar att du spelat färdigt i fotboll, så här har du igen kopparservisen". Den var i många år ett vackert blickfång i vår hall.

Bland lekarna som hölls ute på fotbollsplanen förekom dels potatisplockning, varvid potatisar lagts ut i strängar med 20 potatisar i varje, och man skulle med en matsked springande hämta in desamma en och en och lägga dem i en hink vid startlinjen. Det gällde att inte missa hinken utan ta det lugnt i kastögonblicket.

Vidare hade vi s.k. säcklöpning c:a 25 meter fram och åter, alltså 50 meter. Det försiggick så, att man helt sonika klev in i en kraftig jutesäck som drogs till runt midjan, och det blev mer hopp än löpning.

Till allmän glädje deltog klämmiga Gull-Kalle ett år, dock utan större framgång, benen hann inte med, utan det blev mest ett rullande, men det uppskattades väldigt. Lill-Sigge Johansson, Jöns Hansson och undertecknad delade ganska rättvist på segrarna i de flesta tävlingarna.

Ett mycket uppskattat inslag i festligheterna var också de skämtsamma fotbolls-matcherna mellan unga söta damer och "gamla gubbar". De rev alltid ner publikens ovationer.

Gustaf Lundholm.

ETT MÄRKLIGT KONSTVERK I STRÖMS KYRKA

I nr 10 och nr 11 av Strömsbladet finner man ett par intressanta artiklar om Ströms sägenomspunna medeltidskyrka. I vår "nya" - 150-åriga - kyrka kan man under drygt 20 helgdagar om året få beskåda bilder till några av sägnera. Det är framme vid altaret, där framsidan täcks av antependium. (Latin som så mycket annat i kyrkan: ante = framför, pendere = hänga, alltså förhänge) I Ströms kyrka har vi fem antependier i olika färg för olika tider av kyrkoåret, rött, svart, grönt, vitt och violett. Det är det vita antependiet från år 1936 som berättar sägner om gamla kyrkan.

Låt oss gå fram till altarrunden och börja titta på norra kortsidan av altaret - sidan mot predikstolen. Där ser vi den första bilden: en stor arg gubbe, som bär sig illa åt. I senaste numret av Strömsbladet, nr 11, med Jämten år 1896 som källa talas om ett storväxt rövarfolk, "hjältarne". Jag vill i rövarsammanhang inte gärna ta ett så fint ord i min mun eller min penna, men jag har samtidigt stor respekt för gamla källskrifter. Vad gör man? Jo, folklivsforskaren Levi Johansson, Frostviken, berättar i Ströms Hf årsskrift 1934 om "jättarna", som ville skada Ströms kyrka. Därför skriver jag nu med lugnat samvete "jättarna".

Det var så att när man skulle bygga första kyrkan i Ström, började man i Bredmon, 7 km söder om nuvarande bron. Men det som byggdes om dagen blev varje gång nedrivet om natten av jättarna, som till varje pris ville förhindra ett kyrkbygge. Det är vad vi ser på första bilden.

Det var ju alldeles omöjligt att hålla på så där. Därför gick alla sju bönderna längre uppåt sjön, högg där sina yxor i en timmersyock och sköt ut den i sjön. Där stocken flöt i land, skulle kyrkan byggas. Det är vad som sker på andra bilden. Och vad mera är: konstnären har för säkerhets skull låtit en Herrens ängel styra in stocken mot Kråkvågen. Där byggdes nu kyrkan utan vidare missöden, som synes på bild 2.

Mitt på framsidan av antependiet är ett stort fält med enbart kristusmonogrammet IHS - de tre första grekiska bokstäverna i namnet Jesus. (Grekiskans H är svenskans E.)

Efter detta uppehåll fortsätter berättandet emot den södra sidan av altaret. Där känner vi igen den blodiga rövarhistorien från Strömsbladet nr 11. Den tål att läsas om igen. Man ser prästen, som - förmodligen allt mera hesdrar predikan i repris med hög röst, som ska höras genom den låsta kyrkdörren ut till jättarna. Man ser de förskrämda kvinnorna nedanför predikstolen, och man ser bönderna använda de långa spetsiga kornstängerna som vapen. Huvvaligen!

Den sista bilden på altarets södra kortsida är bekant för många av oss. Så såg vår lilla medeltidskyrka ut enligt blyertsskissen från 1828, och den bilden finns på minnesstenen på vår äldsta kyrkogård.

Ströms kyrkas vita antependium, detta märkliga konsthantverk, är komponerat av dåvarande rektorn för Jämtslöjds slöjdskola, Karin Nilsson, Strömsund. Det är utfört i snärjväv på vit mönstrad linnebotten med färgskiftningar i rött, rosa, grönt, violett, gult och blått, mönstren i grönt och äkta guld. Det invigdes den 18 januari 1936.

Och när kan man nu få beskåda denna vackert vävda "bilderbok"? Jo, vitt är glädjens färg i kyrkan och används på festdagarna i advent, juldagen, söndagen efter jul, nyårsdagen, trettondedagen, kyndelsmäss, Marie Bob., skärtorsdag, påskdagen och de åtta följande helgdagarna, Heliga Trefaldighet, midsommardagen, Kristi förklaringsdag, Mikaeli, tacksägelsedagen och Alla helgons dag.

Vilken som helst av dessa dagar är Du välkommen att efter gudstjänstens slut gå fram till altarrunden för att se konstverket på nära håll.

Hedvig Eriksson.

bild 1

bild 2

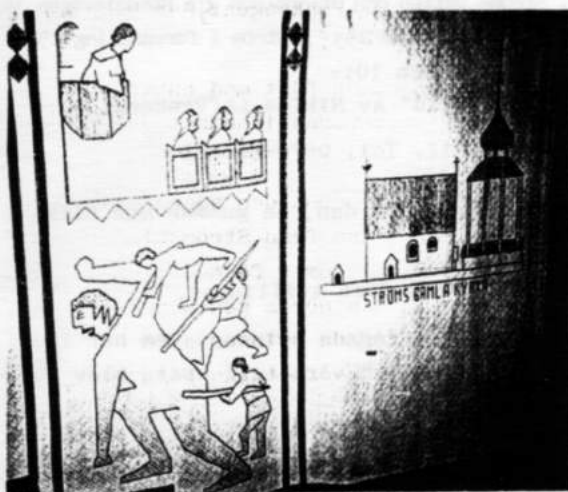

bild 3

bild 4

STRÖMSBOKEN 1997, år 1938, med omslagets bilder i färg, och många svartvita fotografier trycks i år på Brolins Offset, Stockholm, som innehas av f.d. strömsundsbon Bertil Kring. Den kostar som tidigare 95 kr + porto 25:- för medlem. De 20 första årgångarna säljs för paketpriset 600 kr eller 40 kr pr ex.

BAKSTUGAN
100:- per hel och
65:- per halv dag
Tel. 0670-611232

HEMBYGDSFONDEN
REKOMMENDERAS
I
GLÄDJE och SORG
POSTGIRO 24330-3

PAUL SAHLINS
STRÖMSBONAD
PÅ VÄV
TILL SALU
550:-
LAGER BEGRÄNSAT

LOTTERIER
och
LOPPMARKNAD
ÄR TACKSAMMA FÖR
ALLA SLAGS GÄVOR!

VÄRVA
MEDLEMMAR
TILL
HEMBYGDSFÖRENINGEN
ÅRSVGIFT 75:-

VYKORT
MED 3 OLIKA MOTIV
FRÅN
HEMBYGDSGÅRDEN
5:-

SLÄKTBÖCKERNA från 1944-1972 om Ströms byar och dess gårdar 25 :- / ex.

SMÅSKRIFTER: Tunnbrödsbakning 30:-, Ströms vatten och utlopp och g:a Ramselvägen 30:- ,
Gammellandsvägen Ström-Lit 30:-, Kafé Tomten 25:-, Ström i förvandling 25:- ,
Minnesskrift om Hj. Strömer 10:-, Vykort 5:- och 10:-

NYUTKOMMEN: "Postalt i Ström i äldre tid" av Niklas Löfvenberg. 30:-

KANSLIET ÄR ÖPPET MÅNDAG - FREDAG 08-12. Tel. 0670-611232.

Je e dynje òm hännran, för je ha baka hejle dan, sa gumman som fick
främmande.

Hærrda ha vô nog, sa bonden, när hans fru fick tvillingar.

På ett husförhör i den gamla goda tiden frågade prästen -Vem har in-
stiftat äktenskapet? -Djävulen, världen och vårt eget kött, blev svaret.

(Ingrid Lejdström)

Ströms hembygdsförening

Box 108
853 21 STRÖMSUND